

VILTIMINE

Tuijo Kuuks
Merje Talistu

Viltmine.

Viltimise ja mitmete viltimistehnikate sünnimaa on Mongoolia.

Seal hakati esimesena kaameli-ja lambavillast valmistama viltmatte jurtade (telkelamute) katteks. Veel valmistati vildist rõivaid ja mitmesuguseid tarbeesemeid: padjad, madratsid, naiste papiljotid (juukserullid). Vildist olid tehtud nii laste mänguasjad, nukud-koduhaldjad, mida riputati seintele. Usuti, et just vildi sees tahavad head haldjad elada.

Ka Tšingis-khaani sõdalaste rüüd olid valmistatud vildist.

Hiljem levis viltimisoskus Hiinasse, Indiasse ja Euroopasse.

Viimastel aastatel on vilditud asjad jälle populaarseks muutunud.

Villast esemed on naturaalsed (looduslikud), soojad ja kordumatud.

Viltimine pakub palju erinevaid võimalusi ning villaga tegelemine on raviva, rahustava toimega.

Viltimiseks on palju erinevaid tehnikaid:

- märgviltimine
- viltimine pesumasinas
- viltimine nunotehnikas
- nõelviltimine e. kuivviltimine
- viltimine viltimismasinaga

Märgviltimine

I variant

Märgviltimiseks vajalikud vahendid:

väiksem pesukauss, pesuseep, soe vesi ja villaloor (võimalik tellida erinevaid värvitoone Interneti teel firmast „Pilvelambad“).

Töökäik:

Kõige lihtsam on alustada märgviltimist palli tegemisest.

Võta suur peotäis villaloori. Moodusta kiht kihi haaval ümar pall.

- ✓ Vastavalt maitsele võib kokku sobitada erinevaid värvitoone
- ✓ Kasta sooja vette ja hõõru kokku pesuseebiga.
- ✓ Nüüd veereta villaloor käte vahel ümaraks tihkeks palliks.
- ✓ Seejärel loputa pall hoolikalt seebist puhtaks ja pane kuivama.
- ✓ Palli sisse võib panna nt. üllatusmuna plastmassist muna ja sinna sisse nt. herneid, riisi või hoopis helisev kuljus. Saate toreka kõriseva palli, mis kindlasti meeldib nii lastele, kui teie pere lemmikloomadele.
- ✓ Palli võib hiljem kaunistada nõelviltimise teel ning õmmelda sinna peale pärleid või paelu.
- ✓ Pallid sobivad lisaks kuuseehteks, võtmehoidjaks jne.

Märgviltimise teel võib valmistada sauna praktilise pesuvahendi (õpetus piltidel).

Keera villaloor ümber seebi...

kaunista...

ettevaatlikult soojas vees ...

käte vahel mudides vildista villaloor ümber seebi...

ning seejärel anna seebile vorm (aluseks kasuta mullikilet)...

lõpuks loputa töö jaheda jooksva vee all.

Valminud töö jäta kuivama ning kingitus ongi valmis! Head kasutamist!

II variant –märgviltimine vormide abil

Märgviltimiseks vajalikud vahendid:

väiksem pesukauss, pesuseep, soe vesi, villaloor ja laste liivakastivormid.

Vali enda jaoks sobiv liivavorm nt. jänes.

Töökäik:

Võta valget või pruuni villaloori ja aseta kihthaaval vormi ulatuses vormi peale.

- ✓ Üks kiht ristikiudu ja teine kiht pikikiudu kuni tekib 15 - 20cm kõrgune villaloori kuhi.
- ✓ Nüüd kasta vorm koos villalooriga sooja vette, vajuta villaloor vormi sisse, seebita ja hõõru villaloori vormi sees seni, kuni on tekkinud paks vilt.
- ✓ Seejärel loputa kujund hoolikalt seebist puhtaks ja aseta kuivama.
- ✓ Kuivanud kujundit saab hiljem kaunistada (silmad, suu, saba jne.) nõelviltimise teel. Samuti sobib kaela sõlmida vallatu lips. Loomadele sobivad silmadeks „Tiimaris“ müüdavad plastikust liikuvad silmad.

III variant – märgviltimine läbi loori või kardinatülli

Märgviltimiseks vajalikud vahendid:

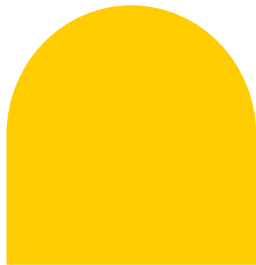
Villaloor, pesuseep, pesukauss, kuum ja külm vesi, kardinatüll, kile, papp, teip. Sellisel viisil on võimalik viltida mütsi, susse, kotti, kohvikannusoojendajat või paksemat vilditükki, millest edasi on võimalik õmmelda soovitud eset.

NT. Mütsi viltimine.

Lõika papist soovitava kujuga müts ning kata see kilega. Kile ääred teibi kinni, et papp ei liguneks läbi.

Õige lõike saad nii:

- ✓ mõõda pea ümbermõõt ning nüüd arvuta:
mütsilõike laius = peaümbermõõt : 2 x 1,25
mütsilõike kõrgus = (mõõt pealaest kuklani +2cm+üleskeeratava ääre laius) x 1,25

Üks võimalikke mütsi kujusid

- ✓ Kata kõigepealt lõike üks pool villaloori kihtidega. Esimene kiht pikikiudu, teine kiht ristikiudu jne. kuni on pealekuti asetatud umbes 10 kihti.

- ✓ Keera lõige koos villalooriga teistpidi ja korda sama tegevust. Vaata, et lõike ääred oleksid samuti villalooriga kaetud. Keera servad vaheliti.

- ✓ Aseta lauale kile. Kuna tegevus on väga märg, sobis seda kõige paremini teha õues. Aseta müts kilele ja kata looriga.

- ✓ Nüüd kasta järk järgult kuuma veega müts märjaks ja seebita. Seebitatud kohta hõõru käe all ringjate liigutustega. Hõõruda tuleb seni, kuni villaloorist moodustud vilt st. muutub tihkeks ja tugevaks. Sama tegevust korda mütsi teisel küljel.

- ✓ Vaata, et ka mütsi küljed saaksid hoolikalt kinni hõõrutud. Kui villaloor on vildistunud, võib tülli ära võtta ning hõõrumist, samaaegselt vormida mütsi edasi käte vahel. Mütsi otsa võib venitada torujaks või teha kaks lustakat sarvekest.
- ✓ Ka võib enne tülliga katmist ja seebiga hõõrumist kujundada mütsile villaloorist või heidest sobiv muster nt. villaloori tupsudest lilleke.
- ✓ Kui müts on vildistunud, tuleb see seebist hoolikalt puhtaks loputada. Seejärel aseta müts kuivama.
- ✓ Mütsi sobib kanda talvel külma ilmaga, aga on ka saunas juuste kaitseks liigse kuumuse eest.

IV variant- märgvilditud jõulutäht sukas

Vajalikud vahendid:

Villaloor, penoplastist või plastikust pall, sukkpükste jalaosa ots, sooja vett ja seepi

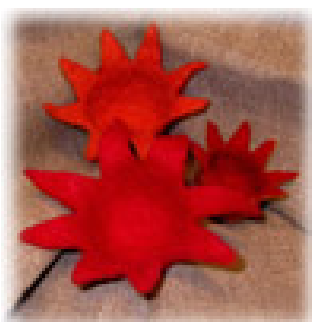
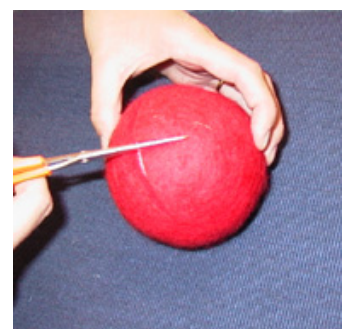

Töökäik:

- ✓ Keera risti rästi villaloor ümber palli. Aseta pall sukkpüksti põia sisse.

- ✓ Kasta pall sooja vette ja hõõru seebiga kokku. Hõõru palli sukkpükste otsa sees seni kuni villakiud tulevad läbi sukkpükste. Vaata, et pall ei jää sukkpükste külge kinni. Loputa pall ja pigista võimalikult kuivaks.
- ✓ Joonista ette sikk-sakk lehed 8tk. ning lõika noaga ja kääridega ette joonistatud kohad lahti. Eemalda pall ja asetage lill kuivama.

- ✓ Lill sobib kaunistuseks seinale, jõululauale, ehteks kuuse külge, vaasi. See võib olla suur või väike sõltuvalt palli suuruselt.

Viltimine pesumasinas

Vajalikud vahendid:

Villaloor, heie, tihe riie (sobib vana voodilina)

Sellisel viisil on võimalik viltida salle, linikuid, padjakatteid või lihtsalt pildikesi seinale.

Töö käik:

Laota riie lauale (riide suurus sõltub tehtava töö suurusest).

Pildi või padjakatte tegemiseks laota riidele sobiva suurusega villaloori tükk ning kujunda see vastavalt maitsele.

- ✓ Sinna peale võib teha lilli, loomi, puid jne.
- ✓ Nüüd keera valmis töö koos linaga rulli.
- ✓ Seo otsad ja ka küljed spiraalikujuiselt kinni.
- ✓ Aseta pesumasinasse ja kasuta õrnpesu programmi (mitte üle 40 kraadi).
- ✓ Võta töö lina seest välja ja asetä kuivama.
- ✓ Salli tegemiseks võib villaloori kihte asetada risti, nii et jäävad väikesed augud. Tekkinud augud võib üle tikkida kasutades erinevaid tikkimispisteid.
- ✓ Saad kena pitsilise salli.

Pesumasinas vilditud pilt

Viltimine nuno-tehnikas

Nuno - tehnika pärineb Jaapanist ning sõna „nuno” tähendab tõlkes kangast. Nuno-viltimine tähendabki kanga ja vildi ühendamist rullimise teel. Valmistatav kangas on väga efektne ning sellest saab hiljem teha toredaid kotte, patju ja erinevaid riideesemeid.

Vajalikud vahendid:

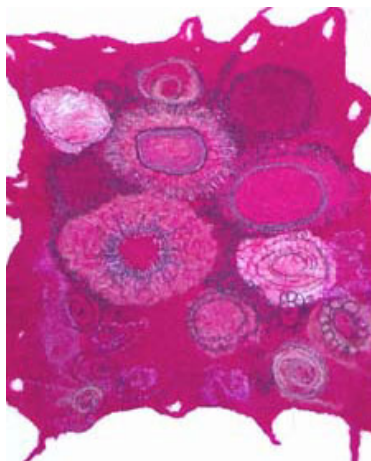
Villaloor, heie, hõre riie - soovitatavalt naturaalne kangas (marli, siid jne.), plastiktoru või puupulk läbimõõduga 6cm, soe vesi (50-60C°), majapidamisseep

Töökäik:

- ✓ Aseta lauale looritüll (soovitatavalt kareda koega), mis on kangast pisut suurem, sest seda peab jätkuma ka töö teisele poole.
- ✓ Tüllile aseta peale hõre kangas ning sellele peale õhuke kiht villaloori. Villakihi paksusest oleneb töö paksus ja jäikus. Mida rohkem villa seda paksem ja jäigem tuleb valmiskangas.
- ✓ Villakihi peale keera tüll.
- ✓ Järgnevalt rulli töö tihedalt ümber puupulga või plastiktoru. Nööri abil kinnita kangas rulli otstest.
- ✓ Majapidamisseebist ja soojust veest saadud „rammusas” seebivee lahuses tee rull korralikult märjaks.
- ✓ Enne rullimist aseta lauale käterätik, et vältida töö libisemist laual. Tööd tuleb rullida vähemalt 5 minutit ning seejärel rull avada, et tasandada rullimisel tekkinud kortsud. Seejärel keera kangas teistpidi rullile ja jätka rullimist.
- ✓ Rullimise käigus tuleb jälgida, et villakihid oleksid kangast ühtlaselt läbi tulnud, eemalda rull, kuid töö jäta veel tülli vahele. Keera töö kergelt rulli ning vajadusel lisa seebivett ning jätka rullimist. Parema ja ühtlasema kanga saamiseks rulli viltkangast mitmes suunas (keera mitut pidi rulli).
- ✓ Soovides tugevat kangast peab seda järelvanutama pesumasinas õrnal režiimil 40C° juures.
- ✓ Kangas tuleb seejärel hoolikalt loputada ning niiskelt vormida. Aurutriikrauda kasuta töö viimistlemiseks.
- ✓ Saadud kangast võid valmistada mitmeid praktilisi esemeid.

Nuno-vildi näidiseid

Alusmaterjaliks kasutatud marli riiet. Esimesest tööst kumab valgus pisut läbi, mis on eriti huvitav.

Alusmaterjal õhuke kangas, millele peale pandud küllalt paks kiht villaloori, millel on vabalt lastud minna üle kanga servade. Esimesel näidisel osad kujundid üle tikitud.

Alusmaterjaliks taas õhuke kangas, millele peale pandud küllalt paks kiht villaloori. Antud näidisele moodustatud muster tumedamast villaloorist.

Viltimine mullikilega.

Töövõtted sarnased nuno-viltimisele, kuid seekord toimub viltimine mullikile, mitte looritulli abil.

Järnevalt õpetus lilleõie valmistamiseks mullikile abil.

- ✓ Kata laud käterätiga, millele aseta mullikile tükk mis on piisavalt suur selleks, et pärast saaks sellega katta lilleõis teiselt (pealt) poolt. Mullikilele aseta lilleõie suurune õhuke riie (siid või marli riie).

- ✓ Aseta riidele ringselt villaloor, kuid nii et kiud jooksevad keskusest väljapoole. Keskmise osa tuleb pisut paksem äärmistest. Ilusama lille saad, kui õie moodustad mitmest eri värvist. Kõige alumine kiht on siin punane.

- ✓ Pealmine kiht pane nii, et keskelt jääb alumist paistma. Sellest moodustab lilleõie südamik.

- ✓ Soojast vees ja seebist valmista taas „rammus” seebivesi ning sellega kasta töö korralikult märjaks.

- ✓ Kata töö mullikilega ja keera ümber puupulga ning asu rullima. Töökäik sama nagu nuno-viltimisel.

- ✓ Töö korralikult mitu korda läbi vilditud võia avada rull ning anna lilleõiele kuju. Kuju saamiseks pane töö keskosa püsti tõstetud nimetissõrme otsa ning teise käega tõmba suru lille servad ümber sõrme. Saades pildil oleva kuju

Pane lilleõis lauale laiali ja anna ilus loomulik kuju peenikese puupulga abil. Lille kroonlehti keeratse ümber puupulga vormid lille õie sulle sobiliku kujuga.

Lille keskusesse võid vormida villaloorist veel väikese pallikese ning selle kinnitamiseks võid kasutada niiti-nõela.

Lõpuks kinnita sobivas toonis villase lõnga abil lille tagumisele poolele haaknõel või kunstipoest ostetud rinnanõel ning imeliuks kaunistus ongi valmis.

Nõel e. kuivviltimine

Nõelviltimiseks kasutatakse spetsiaalset nõela, mille ots on kuni 2cm ulatuses kolmekandiline ning nõela igas kandiservas on 2-3 sakki. Nõelu on erineva jämedusega ja pikkusega. Neid on võimalik osta „Tiimarist“ ning käsitöö poodidest.

Nõelaga toksitakse villakihi sisse, nõela sakid suruvad villakiud kokku ja vilditav ese tiheneb. Nõel peab liikuma otse töö sisse, painutada ei tohi kuna nõel võib kergelt puruneda. Samuti tuleb vältida nõel kukkumist lauale või põrandale (võib puruneda).

Nõelviltimise nõelad

Suuremate tööde valmistamiseks võib nõelad panna nõelahoidikusse, nii on töö efektiivsus suurem. Esimesel fotol poest saadavad nõelahoidjad, teisel fotol oma valmistatud hoidik.

Vajalikud vahendid:

villaloor, heie, paksem poroloon (suurus sõltub vilditava töö suurusest), töö kaunistamiseks pärleid, paelu, abivahendina traati.

Töökäik:

- ✓ Kõige lihtsam on jälle alustada palli tegemisest. Palli sisuks võib kasutada harutatud villase lõnga jääke.
- ✓ Olenevalt soovitava palli suurusest kerida palli sisuks väike lõngast kerake (nii kulub vähem villaloori ja viltimine edeneb kiiremini). Katta see villaloori kihiga.
- ✓ Hakata viltimisnõelaga villakihti toksima kuni see on ühtlaselt vildistunud. Vahepeal võib pallikest ka käte vahel veeretada.
- ✓ Valmis palli võib värvikamaks muuta lisades sinna erinevat värvi villaloori või heiet. Samuti võib kaunistada pärlitega.
- ✓ Väikestest vilditud pallidest võib valmistada toredaid pärleid, kõrvarõngaid, võtmehoidjaid või mida fantaasia pakub.

Vilditud pallid on kaunistatud heidega.

Lilleõie viltimine

Nõelviltimise tehnikas valmistatud lilleõis valmib ruttu ning on väga sobilik kaunistus kostüümile, mütsile jne.

Võta enam-vähem soovitava lilleõie suurune villaloori tükk

Viltimisnõela abil anna villaloori tükile ümar-lapik kuju

Viltimisnõelaga servast keskmee poole lükates jaga villaloorist valmistatud ümar-lapik töötoorik viieks võrdseks osaks.

Anna tööle kena lilleõie kuju.

Lilleõie keskmesse lisa sobivas toonis ja värvis väikeseid villaloori tupsukesti ning vildi neel lilleõie külge kinni.

Saadud lilleõie tagumisele poolele kinnita niidi ja nõela abil haaknõel või kunstikauplusest ostetud spetsiaalne rinnanõel ning lilleõis ongi kandmiseks valmis.

Viltimine piparkoogivormide abil.

Algajale nõelviltijale sobib viltimist alustada ka viltimisega piparkoogivormide abil.

Vajalikud vahendid:

Villaloor, viltimisnõel, poroloon, piparkoogivormid

Töökäik:

- ✓ Vali meelepärane kujund nt. süda.
- ✓ Aseta sinna sisse parajalt paks kiht villaloori. Aseta vorm koos villalooriga poroloonile ning hakka nõelaga toksima, kuni vilt tiheneb.
- ✓ Vahepeal keera vorm teistpidi ja toksi ka teiselt poolt.

NB! Vaata, et viltimisnõel ei läheks vastu vormi serva. Algajal viltijal võivad nõelad kergesti puruneda.

- ✓ Võta vilditud süda vormist välja ning kaunistava vastavalt soovile.

Vormis vilditud asju saab kasutada kaelaehteks või rinnaehteks, kui sinna taha kinnitada väike haaknõel. Sobib kingituseks nii jõulude ajal, kui sünnipäevaks. Võimalik on ka vormide abil valmistada erinevaid motiive ning need hiljem ühendada üheks kujundiks.

Päkapikk

Vajalikud vahendid:

Villaloor, karvastatud traat, viltimisnõel, poroloon, plastikust liikivad silmad

Töökäik:

- ✓ Lõika karvastatud traadist 10cm jupp käteks ja 12 cm jupp jalgadeks (vastavalt päkapiku suurusele võivad jupid olla lühemad või pikemad).
- ✓ Vali sobivad värvid mütsi, kuue, pükste, käte, jalgade ja pea tegemiseks. Peaks ja käteks sobib naturaalne valge või roosakas villaloor.
- ✓ Alusta kätest. Võta lühem traat ja keri sinna ottesse roosakat või valget villaloori käteks. Kui soovid teha kindad, võid kasutada ka värvilist villaloori. Keera traadi ots 1cm ulatuses tagasi.
- ✓ Seejärel võta kuueks valitud villaloor

Kata käte vaheline osa villaga alustades kerimist keskest liikudes käte otste suunas ja tagasi. Keskest jääb paksem, kui käte otstest.

- ✓ Seejärel võta pikem traat. Kata traadi otsad nt. musta villalooriga (saapad). Keera otsad tagasi. Võta pükste jaoks valitud villaloor. Keri see traadile liikudes keskest saabaste suunas ja tagasi.
- ✓ Toksi poroloonil käed ja saapad õrnalt nõelaga kinni. NB! Vaata, et nõel ei läheks vastu traati, võib murduda.
- ✓ Painuta traadid veidi kaarjaks. Saapaninad keera veidi ülespoole.
- ✓ Peaks keri sobiva suurusega villapall. Toksi see nõelaga tihedaks.
- ✓ Kinnita nõelaga juuksed, nii, et pealagi jääks paljaks ja habe. Juusteks sobib kasutada ka heiet.
- ✓ Ühenda pea, käed ja jalad sukanõela ning sobivat värvi villase lõnga abil.
- ✓ Mütsiks võta 4-5 cm villariba ning keri see ümber peenema poroloonitüki. Venita mütsi ots koonuse kujuliseks. Toksi nõelaga müts tihedamaks. Kinnita müts toksides päkapiku pea külge.
- ✓ Silmad võid toksida villaloorist või kasutada plastikust väikeseid kleepsuga silmi. Kujunda nägu vastavalt soovile.

Samal viisil võib valmistada lihtsalt toredaid nukke. Traati painutades saab anda nukule erinevaid kujusid. Saab teha nii istuvaid, kui seisvaid nukke.

Toreda jõulupäkapiku saab kui saagida kasepuust sobiva suurusega pakuke. Teha talle pähe punane või värviline villaloorist mütsike ning kujundada nägu.

Tahumatu olek ja karune iseloom- tükike ehedat ja ürgset jõulumeeleolu.